

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

1959 · 50 · 2009

Traducerea și permisiunea de republicare au fost oferite sub autoritatea Direcției Generale Agent Guvernamental, Ministerul Justiției al Republicii Moldova (justice.gov.md). Permișiunea de a republica această traducere a fost acordată exclusiv în scopul includerii sale în baza de date HUDOC.

The present text and the authorisation to republish were granted under the authority of the Governmental Agent's General Department from the Ministry of Justice of the Republic of Moldova (justice.gov.md). Permission to re-publish this translation has been granted for the sole purpose of its inclusion in the Court's database HUDOC.

La traduction et l'autorisation de republier ont été accordées sous l'autorité de la Direction générale de l'Agent gouvernemental du Ministère de la Justice de la République de Moldova (justice.gov.md). L'autorisation de republier cette traduction a été accordée dans le seul but de son inclusion dans la base de données HUDOC de la Cour.

SECȚIA A PATRA

CAUZA GAVRILOVICI C. MOLDOVEI

(Cererea nr. 25464/05)

HOTĂRÎRE

STRASBOURG

15 decembrie 2009

DEFINITIVĂ
la 15 aprilie 2010
potrivit articolului 44 § 2 (b) din Convenție

Poate fi obiectul revizuirii editoriale, inclusiv în ce privește traducerea

În cauza Gavrilovici c. Moldovei

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a Patra), statuînd într-o cameră compusă din următorii judecători:

Nicolas Bratza, *Președinte*,

Lech Garlicki,

Giovanni Bonello,

Ljiljana Mijović,

Ján Šikuta,

Mihai Poalelungi,

Nebojša Vučinić, *judecători*,

și Lawrence Early, *Grefierul Secției*,

Deliberînd în secret la 15 decembrie 2009,

Pronunță următoarea hotărîre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. Cauza a fost inițiată prin cererea (nr. 25464/05) depusă împotriva Republicii Moldova la Curtea Europeană a Drepturilor Omului potrivit articolului 34 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale („Convenția”), de cetățeanul Republicii Moldova dl Alexandru Gavrilovici („reclamantul”), la 28 iunie 2005.

2. Reclamantul a fost reprezentat de dl V. Gribincea, ce activează în cadrul organizației non-guvernamentale „Juriștii pentru Drepturile Omului” cu sediul în Chișinău. Guvernul Republicii Moldova („Guvernul”) a fost reprezentat de Agentul său, dl V. Grosu.

3. Reclamantul a pretins că a fost deținut în condiții inumane și precum că dreptul său la libera exprimare a fost încălcat în rezultatul sancțiunii care i s-a aplicat.

4. Cererea a fost repartizată Secțiunii a Patra a Curții. La 6 noiembrie 2008, Președintele Secțiunii a decis să comunice cererea Guvernului. În temeiul dispozițiilor articolului 29 § 3 din Convenție, s-a decis examinarea fondului cererii concomitent cu admisibilitatea acesteia.

ÎN FAPT**I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI**

5. Reclamantul s-a născut în 1954 și locuiește în Palanca.

6. Circumstanțele cauzei, după cum au fost prezentate de părți, pot fi rezumate în felul următor.

1. Contextul general al cauzei

7. Începînd cu anul 1998 și, respectiv 2002, soția și fiul reclamantului suferă de insuficiență renală cronică (o pierdere treptată și progresivă a capacității rinichilor de a elimina deșeuri, concentrarea urinei și conservare de electroliți). În consecință, dîșii necesită efectuarea hemodializei (o procedură medicală care implică folosirea unui aparat pentru filtrarea deșeurilor din circulația sangvină și restabilirea componentelor normali în sînge). Ambii sunt inapți pentru muncă din cauza bolii (invalidi de gradul I, incapacitate de muncă de 100%).

8. Locuind în satul Palanca din raionul Ștefan-Vodă, fiul și soția reclamantului, necesită deplasări la Chișinău pentru a urma tratamentul cu hemodializă. Inițial, costurile de transport erau acoperite de spitalul raional. Totuși, începînd cu anul 2004, spitalul nu a mai rambursat aceste cheltuieli. Pentru a beneficia în continuare de ajutor financiar, soția și fiul reclamantului au depus o cerere în această privință la Consiliul raional, care putea să includă cheltuielile în cauză în bugetul raional. Spitalul a informat consiliul raional despre situația respectivă. Consiliul a cerut și o confirmare a faptului că soția și fiul reclamantului locuiau la acel moment în Palanca. Un astfel de certificat obținut de la autoritățile competente a fost prezentat la 12 mai 2004.

9. La 15 iulie 2004, Consiliul raional a pus în discuție modificarea bugetului raional prin includerea cheltuielilor suplimentare care să acopere costul transportului a cinci persoane din raion care solicitau efectuarea hemodializei. Toate persoanele care necesitau asemenea ajutor au beneficiat de acesta, cu excepția soției și fiului reclamantului. Drept motiv pentru refuz a servit pretinsa informație referitoare la faptul că aceștia în fapt locuiau în Chișinău și nu în Palanca, și, prin urmare, nu aveau nevoie de transport pentru efectuarea tratamentului cu hemodializă. Adoptarea deciziei vizavi de soția și fiul reclamantului a fost amînată.

10. La 5 august 2004, Consiliul raional nu a inclus pe ordinea de zi a ședinței problema acordării ajutorului financiar soției și fiului reclamantului.

11. La 4 noiembrie 2004, Consiliul raional s-a întrunit din nou și o declarație a soției reclamantului a fost distribuită tuturor consilierilor. Problema acordării ajutorului financiar soției și fiului a fost inclusă pe ordinea de zi. Cînd aceasta era examinată, cîțiva consilieri s-au pronunțat împotriva introducerii modificărilor. Președintele raionului I.M., a menționat că l-a văzut pe reclamant doar de două ori (insinuînd că ultimul nu locuia în Palanca) și precum că el era contra deturnării fondurilor publice. Cîțiva consilieri au menționat adrese exacte din Chișinău unde ar fi locuit soția și fiul reclamantului și precum că aceștia nu aveau nevoie de ajutor financiar. Alții au menționat despre plîngerile reclamantului depuse la diverse autorități, inclusiv instanțe judecătorești, împotriva lui I.M., precum și despre necesitatea protejării acestuia împotriva atacurilor neîntemeiate.

12. După aceasta, cuvînt a luat reclamantul. Conform procesului-verbal al şedinţei, el a declarat: „... cel mai jignitor este faptul că fiul meu a fost într-adevăr student pînă în anul 2002, cînd starea sănătăţii lui s-a înrăutăţit şi el a fost nevoit să-şi abandoneze studiile. Soţia mea s-a adresat după ajutor în 2004, dar acesta i s-a refuzat. I s-a spus că e bună de prăşit. Băiatul meu nu este [în Chişinău]. Nu-mi retrag cuvintele că [I.M.] este fascist...”.

13. Conform reclamantului, acesta nu a insultat pe nimeni în timpul şedinţei şi nu a utilizat cuvîntul fascist.

14. După declaraţia reclamantului, dînsul a fost invitat să părăsească sala şi, în cele din urmă, el s-a conformat.

15. I.M., preşedintele raionului Ştefan-Vodă, fusese anterior comisarul poliţiei din acest raion. În aprilie 2001, el a iniţiat urmărirea penală împotriva reclamantului pentru neachitarea impozitelor, urmare a căreia reclamantul a fost condamnat la 12 decembrie 2001. În cadrul şedinţei din 4 noiembrie 2004, un consilier a remarcat faptul că reclamantul a depus 37 de plîngerii împotriva lui I.M. la diverse autorităţi, inclusiv la instanţe judecătoreşti.

2. Procesul împotriva reclamantului

16. La 27 decembrie 2004, I.M. a solicitat Comisariatului raional de poliţie să iniţieze o cauză împotriva reclamantului, în scopul atragerii lui la răspundere pentru insultarea membrilor consiliului raional „în timpul unei şedinţe din 3 decembrie 2004.” El a depus o cerere identică la procuratură.

17. Reclamantul a solicitat, fără succes, poliţiei încetarea procedurii administrative, din motivul absenţei vreunei înregistrări audio a declaraţiilor făcute în timpul şedinţei din 4 noiembrie 2004. Conform susţinerilor reclamantului, la începutul şedinţei s-a anunţat că aceasta se înregistrează audio. El a solicitat o copie a înregistrărilor audio şedinţei, dar i s-a refuzat. Ulterior, reclamantul a iniţiat o acţiune în instanţă, pentru a obţine această înregistrare, însă instanţa i-a respins acţiunea.

18. La 26 ianuarie 2005, un ofiţer de poliţie i-a imputat reclamantului comiterea insultei în adresa I.M., pretinsă a fi avută loc la 4 noiembrie 2004. Dosarul contravenţional a fost expediat judecătoriei din localitate, împreună cu procesul-verbal al şedinţei din 4 noiembrie 2004 şi declaraţiile a trei martori. Unul din martori a declarat că reclamantul l-a numit fascist pe I.M., din cauza lipirii familiei sale de orice ajutor, iar un alt martor a declarat că reclamantul a utilizat mai multe cuvinte insultătoare, fără a le specifica. Al treilea martor (V.B.) a explicat că reclamantul nu a insultat pe nimeni şi, deşi unele dintre cuvintele sale ar fi putut fi considerate vulgare, nimeni nu a fost afectat.

19. Tot la 26 ianuarie 2005, reclamantul a apărut în faţa instanţei de judecată. Conform reclamantului, el a solicitat audierea martorilor care ar fi putut confirma că el nu a insultat pe nimeni. Fără a reacţiona la această cerere şi după o audiere de 5 minute, judecătorul l-a considerat vinovat şi a

aplicat sancțiunea administrativă sub formă de arest administrativ pe un termen de 5 zile. Instanța a constatat că reclamantul l-a numit pe I.M. „fascist” și „cu alte cuvinte insultătoare.” Reclamantul a fost imediat arestat și deținut toate cele 5 zile.

20. În aceeași zi, reclamantul a înaintat recurs, invocând lipsa unei înregistrări audio a ședinței și declarația unuia dintre cei trei martori privind absența caracterului jignitor al cuvintelor sale pronunțate în cadrul ședinței consiliului.

21. Curtea de Apel Bender a programat examinarea recursului reclamantului pentru 16 februarie 2005. În dimineața acelei zile, în cancelaria Curții de Apel Bender a fost înregistrată o cerere a reclamantului privind amânarea examinării recursului din cauza faptului că acesta avea deja programată o audiere în fața Curții Supreme de Justiție în aceeași zi. Curtea de Apel Bender a examinat recursul la 16 februarie 2005 și nu s-a expus asupra cererii reclamantului. Instanța a respins recursul reclamantului ca neîntemeiat, constatând că instanța inferioară a examinat în mod corespunzător cauza și a stabilit că reclamantul l-a insultat pe I.M.

22. La 25 martie 2005, ziarul *Flux* a publicat un articol care descria cazul reclamantului. Ca reacție la acest articol, la 26 aprilie 2005, V.B. și un alt consilier raional prezent la ședința din 4 noiembrie 2004 i-au scris soției reclamantului, explicându-i motivele deciziei luate anterior prin care, din cauza lipsei de informație, dînzei și fiului său li s-a refuzat în acordarea ajutorului. Consilierii au mai adăugat că reclamantul nu insultase pe nimeni în timpul acelei ședințe.

23. Reclamantul a solicitat redeschiderea procedurilor din cauza absenței sale la ședința de judecată din 16 februarie 2005, însă la 25 mai 2005 cererea i-a fost respinsă. O cerere ulterioară adresată Procurorului General pentru a iniția reexaminarea cauzei, la fel a fost respinsă la 30 mai 2005.

24. În paralel cu evenimentele menționate mai sus, la 28 decembrie 2004 I.M. a solicitat poliției să inițieze urmărirea penală împotriva reclamantului pentru fals de documente care confirmau viza de reședință a familiei sale în Palanca. Urmărirea penală a fost încetată la 8 aprilie 2005, deoarece reclamantul și familia sa cu adevărat domiciliu în Palanca. La 22 aprilie 2005, Procuratura raionului Ștefan-Vodă a depus o cerere de chemare în judecată prin care au solicitat radierea mențiunii despre reședința familiei reclamantului în Palanca. La 9 iunie 2005, Procuratura Generală a retras cererea respectivă.

3. Condițiile de detenție în comisariatul raional de poliție

25. Reclamantul susține că a fost deținut timp de 5 zile, împreună cu alte trei persoane, într-o cameră de circa 12 m². Celula se afla în subsolul Comisariatului de poliție, era umedă și întunecoasă, fereastra fiind acoperită cu o placă de metal găurită. În celulă se găsea o laiță din lemn, măsurînd circa 1,8 metri în lățime, care era utilizată în calitate de pat de către toți cei

patru deținuți. Lenjeria de pat nu era oferită și toți deținuții erau nevoiți să doarmă îmbrăcați. Încălzirea era redusă și în celulă era frig. Toți ceilalți deținuți fumau, astfel expunând reclamantul la fumatul pasiv. Hrana era servită de trei ori pe zi și două dintre mese se rezumau la o ceașcă de ceai și o felie de pâine. În celulă lipseau veceu și apa curgătoare. Deținuții erau escortați la veceu de 2 ori pe zi a câte 3-5 minute fiecare, ceea ce era insuficient pentru nevoile lor. Prin urmare, între vizitele lor la veceu, aceștia trebuiau să urineze în sticle de plastic, în văzul celorlalți deținuți. Apa caldă lipsea și reclamantul nu a avut posibilitate să facă baie în timpul detenției.

26. La 27 ianuarie 2005, soția și fiica reclamantului au dorit să-l viziteze, dar li s-a refuzat motivându-se prin termenul scurt de detenție a reclamantului. Solicitarea lui de a-și vedea familia de asemenea a fost respinsă pentru că el era deținut „fără ieșire”, după cum era indicat în procesul-verbal de percheziție corporală la care acesta a fost supus odată cu plasarea în detenție.

27. La 29 ianuarie 2005, reclamantul a cerut permisiunea de a merge la biserică pentru a asista la slujba funerară a mamei sale decedate la 24 ianuarie 2005. Această cerere i-a fost refuzată, deoarece el nu ispășise încă cele 5 zile de arest. Reclamantul nu a părăsit celula pe parcursul celor 5 zile, cu excepția scurtelor ieșiri la veceu. Dat fiind faptul că i s-au ridicat ochelarii odată cu plasarea în detenție, el nu putea să citească ziare, iar radioul și televizorul lipseau în celulă.

II. MATERIALE RELEVANTE ÎN AFARĂ DE CONVENȚIE

A. Dreptul intern și practica judiciară relevantă

28. Dispozițiile relevante din Codul cu privire la contravențiile administrative sunt următoarele:

„Articolul 31. Arestul administrativ

Arestul administrativ se stabilește și se aplică numai în cazuri excepționale pentru unele categorii de contravenții administrative pe un termen de până la treizeci de zile. Arestul administrativ se stabilește de instanța de judecată ...”

„Articolul 47/3. Injuria

Injuria, adică înjosirea premeditată a onoarei și a demnității unei persoane prin acțiune, verbal sau în scris, atrage aplicarea unei amenzi de la șapte la cincisprezece unități convenționale sau arest administrativ pe un termen de până la cincisprezece zile ...”

29. Guvernul a prezentat exemple din jurisprudența instanțelor naționale privind acordarea de despăgubiri persoanelor care au fost deținute în condiții inumane de detenție. Instanțele s-au bazat pe articolul 1422 al Codului Civil. Cazurile au cuprins spețele lui T. Ciorap c. Ministerului

Finanțelor, Ministerului Afacerilor Interne și Procuraturii Generale (nr. 2a-1529/07) și cazul lui V. Drugalev (citată în *Holomiov c. Moldova*, nr. 30649/05, § 88, 7 noiembrie 2006).

B. Raportul Comitetului pentru Prevenirea Torturii și a Pedepselor sau Tratamentelor Inumane sau Degradante (CPT) și răspunsul Guvernului la acesta

30. În raportul privind vizita sa în Moldova între 14-24 septembrie 2007, CPT a constatat, *inter alia*, următoarele (traducere neoficială din franceză):

“4. Condițiile de detenție

...

b. celulele din comisariatele de poliție

40. Celulele din comisariatele de poliție vizitate de delegație erau necorespunzătoare pentru deținerea persoanelor mai mult de câteva ore. Acestea erau întunecoase, fără aerisire, reci, dărăpănate și murdare, erau echipate cel mult cu o laiță. În afară de celule, comisariatele de poliție aveau o anexă îngrădită, considerată „cameră de așteptare,” cu suprafața, de obicei, între 5-6 m² și lipsită de orice garnitură.

Conform personalului poliției, celulele erau utilizate pentru perioade de detenție care nu depășeau 3 ore. Totuși, delegația a primit mai multe declarații – și a găsit documente probante în înregistrările cu privire la deținuți – precum că persoanele erau deseori deținute peste noapte, ocazional până la 5 zile... . În plus, a devenit clar că contravenienții au petrecut până la 10 zile în celulele comisariatelor de poliție. Persoanelor în cauză nu li s-au asigurat saltele sau păaturi și nu li s-a oferit nimic de mâncare (unica hrană disponibilă era aceea adusă de familiile deținuților).

Situația respectivă este totalmente inacceptabilă. **CPT sesizează autoritățile Moldovei să ia măsuri efective în vederea excluderii detenției peste noapte în comisariatele de poliție. Măsuri imediate ar trebui luate pentru echiparea tuturor celulelor și a „camerelor de așteptare” cu mijloace pentru odihnă (de exemplu, o banchetă). Mai mult, tuturor persoanelor deținute în comisariatele de poliție, indiferent de statutul lor juridic, trebuie să li se ofere hrană la orele normale de masă.”**

1. Răspunsul Guvernului la paragraful 40 din raportul CPT din 2007 a inclus următoarea declarație (traducere neoficială din franceză):

“În pofida măsurilor luate în vederea creării condițiilor decente de detenție, luând în considerație finanțarea insuficientă, în anumite IDP-uri situația rămâne complicată. În urma controalelor efectuate pe parcursul primelor opt luni ale anului 2008, Ministerul Afacerilor Interne a ordonat, constatînd derogări de la legislația în vigoare, închiderea IDP-urilor din comisariatele de poliție din..., Ștefan-Vodă, ...”.

ÎN DREPT

32. Reclamantul s-a plîns de încălcarea Articolului 3 din Convenție, din cauza condițiilor inumane și degradante ale detenției sale. Articolul 3 prevede următoarele:

“Nimeni nu va fi supus torturii ori pedepsei sau tratamentelor inumane sau degradante.”

33. Dînsul s-a plîns, de asemenea, de încălcarea dreptului său la libera exprimare, contrar Articolului 10 din Convenție, care prevede:

“1. Fiecare are dreptul la libera exprimare. Acest drept include libertatea de a avea opinii și de a primi și împărtăși informații și idei fără imixtiune din partea autorităților publice și indiferent de hotare. Acest articol nu va împiedica Statele să oblige întreprinderile de radiodifuziune, televiziune și cinematografie să dețină licență.

Exercițiul acestor libertăți, datorită faptului că implică drepturi și obligații, poate fi supus anumitor formalități, condiții, restricții sau penalități prescrise de lege și care sunt necesare într-o societate democratică, în interesul securității naționale, integrității teritoriale sau siguranței publice, în vederea prevenirii dezordinilor sau criminalității, pentru protecția sănătății sau a bunelor moravuri, pentru protecția reputației sau drepturilor altor persoane, pentru prevenirea divulgării informației obținute în condiții de confidențialitate, sau pentru menținerea autorității și imparțialității organelor judiciare.”

I. ADMISIBILITATEA PLÎNGERILOR

34. Guvernul a considerat că reclamantul nu a epuizat toate remediile naționale disponibile, deoarece nu a formulat acțiune civilă prin care să pretindă despăgubiri pentru prejudiciul cauzat de pretensele condiții inumane de detenție. Guvernul a adus exemple din jurisprudența instanțelor naționale privind acordarea de despăgubiri persoanelor care au fost deținute în condiții inumane de detenție (a se vedea mai sus paragraful 29). Reclamantul a considerat că remediile sugerate erau neefective, deoarece presupuneau proceduri judiciare îndelungate, fapt confirmat chiar prin exemplele pe care s-a bazat Guvernul. Mai mult, jurisprudența instanțelor naționale, în general, nu era disponibilă publicului larg, cu excepția unei părți a jurisprudenței Curții Supreme de Justiție și începînd cu sfîrșitul anului 2008. În plus, despăgubirea acordată în jurisprudența invocată de Guvern nu reflecta o legătură rezonabilă cu nivelul suferinței suportată de cei doi deținuți.

35. Referitor la remediu pe calea unei acțiuni civile prin s-ar cere încetarea imediată a presupusei încălcări (cazul Drugalev), Curtea a constatat deja că acesta nu constituie dovadă suficientă a eficacității remediei la momentul potrivit (a se vedea *Holomiov*, citat mai sus, § 106). Cazul mai recent indicat de Guvern (cazul Ciorap) nu schimbă această concluzie, din momentul în care nu s-a pledat că instanța ar fi avut

posibilitatea să dispună ameliorarea imediată a condițiilor de detenție. Procedura ar fi durat cu certitudine mai mult decât cele 5 zile pe parcursul cărora reclamantul a fost deținut. De asemenea, este de remarcat că în cazul menționat mai sus, dl Ciorap a depus o cerere la Curte (nr. 7481/06) conform căreia dânsul considera despăgubirile care i-au fost acordate (3,000 lei moldovenești (MDL), echivalentul a 181 euro (EUR) la momentul respectiv), ca fiind foarte minore pentru acte de tortură confirmate, neacordarea ajutorului medical și condiții inumane de detenție. În asemenea circumstanțe și din moment ce cererea dlui Ciorap se află pe rol, Curtea nu poate accepta că acest caz stabilește clar o practică națională de redresare eficientă a prejudiciului cauzat prin încălcarea Articolului 3 din Convenție. În final, Curtea menționează că în speța *Malai c. Moldova* (nr. 7101/06, §§ 45-46, 13 noiembrie 2008), aceasta a constatat o încălcare a Articolului 13 din Convenție din cauza lipsei remediilor eficiente împotriva condițiilor de detenție inumane și degradante în Moldova. Această constatare a fost confirmată în *Străisteanu și alții c. Moldova* (nr. 4834/06, § 67, 7 aprilie 2009).

Prin urmare, Curtea consideră că Guvernul nu a prezentat suficiente dovezi că o acțiune civilă ar fi oferit repararea completă a pretinsului prejudiciu cauzat reclamantului. Prin urmare, această obiecție urmează a fi respinsă.

36. Curtea menționează, de asemenea, că inițial reclamantul s-a plîns în temeiul Articolului 6 din Convenție, referindu-se în esență la aceleași chestiuni procedurale precum cele invocate în temeiul Articolului 10 din Convenție. În observațiile sale ulterioare, dânsul nu a mai urmărit menținerea acestui capăt de plîngere. Din acest motiv, Curtea nu îl va examina.

37. Curtea consideră că cererea ridică întrebări de fapt și de drept care sînt suficient de serioase încît aprecierea lor depinde de examinarea fondului, și alte temeuri pentru declararea acesteia drept inadmisibilă nu s-au stabilit. Prin urmare, Curtea declară aceste capete de cerere admisibile. În conformitate cu decizia sa de examinare a fondului cauzei împreună cu admisibilitatea acesteia (Articolul 29 § 3 din Convenție - a se vedea mai sus § 4), Curtea va proceda direct la examinarea fondului acestor plîngeri.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 3 DIN CONVENȚIE

A. Susținerile părților

1. Reclamantul

38. Reclamantul s-a plîns de încălcarea drepturilor sale garantate prin Articolul 3 din Convenție. Acesta s-a referit la descrierea proprie anterioară a condițiilor de detenție (a se vedea paragrafele 25-27 supra) și a adăugat că

Guvernul nu a respins la câteva dintre pretențiile sale referitoare la astfel de condiții, precum suprapopularea, umiditatea ridicată, faptul că dînsul a fost nevoit să doarmă pe o laiță mică din lemn și nu pe un pat, împărțind-o cu alte trei persoane, că a fost expus fumatului pasiv, că în celulă lipsea un veceu sau apă curgătoare, că putea să meargă la veceu doar de două ori pe zi și că nu a putut să facă duș pe toată durata detenției sale, precum și nu a avut parte de plimbări zilnice. De asemenea, nu s-a contestat faptul că soției și fiicei reclamantului li s-a negat dreptul de a-l vizita și că dînsul a fost împiedicat de la participarea la slujba religioasă de după decesul mamei sale.

39. Reclamantul a adăugat că condițiile descrise sunt caracteristice comisariatelor de poliție din întreaga țară. Lipsea careva dovadă că autoritățile ar fi alocat bani pentru ameliorarea condițiilor de detenție din cadrul comisariatelor de poliție. Constatările CPT erau valide pentru comisariatul Ștefan-Vodă, în care a fost deținut reclamantul, deși CPT nu a vizitat niciodată acel comisariat (CPT a vizitat 32 din 39 de comisariate). Guvernul nu a prezentat dovezi care să confirme pretenția sa, conform căreia Comisariatul de poliție Ștefan-Vodă ar fi fost diferit de toate celelalte comisariate similare pe care CPT le-a vizitat. Faptul că situația era proastă pretutindeni în țară a fost confirmat prin concluzia CPT, cuprinsă în raportul său din 2004, că bugetul alocat pentru alimentarea fiecărui deținut constituia 0,28 euro/zi sau 30% din minimul calculat chiar de autoritățile naționale. Iarăși, aceasta a coincis cu pretenția reclamantului că dînsul primise foarte puțină alimentație de o calitate foarte proastă și, mai mult, a fost împiedicat să primească mîncare de la familia sa. Din ultimul punct de vedere, cazul a fost diferit de speța *Gorea c. Moldovei* (nr. 21984/05, §§ 47-51, 17 iulie 2007). În plus, în acel caz reclamantul a avut posibilitatea să-și vadă familia și să beneficieze de condiții minime de igienă, fapt care lipsea totalmente în prezenta cauză. În final, spre deosebire de speța *Gorea*, reclamantul din prezenta cauză a suferit considerabil din cauza imposibilității de a onora în modul convenit decesul mamei sale în cadrul unei slujbe religioase și și-a făcut griji pentru starea sănătății familiei sale, al cărei unic întreținător era, ceilalți membri fiind foarte bolnavi.

2. Guvernul

40. Guvernul a afirmat că reclamantul a fost deținut într-o celulă bine luminată și aerisită și avea acces la apă caldă și așternut pentru pat. În plus, în celulă exista spațiu suficient pentru a satisface cerințele de 4 m² pentru un deținut, acceptate de CPT drept condiții minime. Reclamantul a primit alimentație de o calitate și cantitate suficientă, conform hotărîrii de Guvern pertinente. Bugetul prevedea cîte 9.19 MDL zilnic pentru hrana fiecărui deținut, echivalentul a 0.56 EUR la momentul respectiv. De asemenea, reclamantul nu a cerut asistență medicală sau să-i fie acceptate vizite. În orice caz, reclamantul a fost deținut doar timp de cinci zile, o perioadă mult

mai scurtă decît detenția de paisprezece zile a reclamantului din cauza *Gorea*, pre-citată, în care nu s-a constatat o încălcare a Articolului 3.

B. Aprecierea Curții

41. Curtea reiterează că, în conformitate cu jurisprudența sa, rele tratamente urmează să atingă nivelul minim de severitate pentru a fi încadrate sub protecția Articolului 3. Aprecierea acestui nivel minim este relativă prin definiție; aceasta depinde de toate circumstanțele cauzei, precum durata tratamentelor, efectele fizice și psihice și, în anumite cazuri, sexul, vîrsta și starea sănătății victimei (a se vedea *Kudla c. Poland* [GC], nr. 30210/96, § 91, ECHR 2000-XI, și *Peers c. Greece*, nr. 28524/95, § 67, ECHR 2001-III). Deși scopul unui asemenea tratament este un factor care urmează a fi luat în considerație, în special dacă a fost îndreptat spre umilirea sau degradarea victimei, absența unui asemenea scop nu atrage în mod inevitabil constatarea lipsei violării Articolului 3 (a se vedea *Peers*, pre-citat, § 74).

42. În prezenta cauză, Curtea notează că reclamantul a prezentat o descriere detaliată a condițiilor de detenție în care s-a deținut în comisariatul din Ștefan-Vodă. Acea descriere a fost doar parțial contestată de către Guvern, care nu a disputat afirmațiile reclamantului referitoare la dimensiunile celulei; la numărul persoanelor deținute în acesta, cu care dînsul era nevoit să împartă laița din lemn pentru a dormi; la lipsa încălzirii, absența unui veceu în celulă sau la faptul că reclamantul a suferit pasiv din cauza fumatului. Mai important, din declarația Guvernului ca răspuns la raportul CPT din 2007 reiese că în 2008 izolatorul de detenție al Comisariatului de poliție din Ștefan-Vodă era unul dintre cele care urmau a fi închise de Ministerul Afacerilor Interne, considerat necorespunzător normelor (a se vedea paragraful 31 supra). Prin urmare, însăși autoritățile naționale au considerat condițiile de detenție din comisariatele de poliție vizate, inclusiv cel din Ștefan-Vodă, atît de proaste încît să fie considerate incompatibile oricărei detenții.

43. Curtea de asemenea evidențiază recomandarea făcută de CPT în raportul său din 2007, după vizita efectuată în cîteva locuri de detenție din comisariatele de poliție din Republica Moldova, precum că în asemenea instituții de detenție o persoană nu ar trebui deținută decît pentru o perioadă scurtă de timp, și nu poate fi deținută peste noapte (a se vedea paragraful 30 supra). Totuși, reclamantul a fost deținut acolo timp de cinci zile. Din acest punct de vedere, prezenta speță trebuie deosebită de cauza *Gorea*, citată supra. Atît din raportul CPT, cît și din soluția de a închide centrul de detenție respectiv, reiese că acesta era într-un mod special neadecvat oricărei detenții. Aceste circumstanțe nu s-au constatat în cauza *Gorea*.

44. Curtea consideră condițiile deosebit de grele ale detenției reclamantului, combinate cu suferințe adăugătoare cauzate de

imposibilitatea acestuia de a-și vedea membrii familiei și de a asista la slujbe religioase oficiate cu ocazia decesului mamei sale (a se vedea mai sus paragrafele 16 și 27, Guvernul nu a susținut precum că reclamantul nu a înaintat cele două solicitări la care se face referință în aceste două paragrafe sau precum că acestea i-au fost acceptate), au atins un nivel minim de severitate, astfel încât să fie considerate un tratament contrar Articolului 3 din Convenție. În circumstanțele particulare ale prezentei cauze, perioada scurtă de detenție nu influențează această constatare.

Prin urmare, s-a produs o încălcare a articolului 3 din Convenție.

II. PRETINSA ÎNCĂLCARE A ARTICOLULUI 10 DIN CONVENȚIE

A. Susținerile părților

1. Reclamantul

45. Reclamantul a susținut că dreptul său la libera exprimare a fost încălcat urmare a sancțiunii administrative care i-a fost aplicată. Dînsul a pretins existența unei ingerințe în drepturile sale garantate prin Articolul 10 din Convenție, dar a recunoscut că aceasta a fost „prevăzută de lege.” El și-a exprimat îndoieli că adevăratul scop al sancțiunii a fost apărarea reputației lui I.M. și nu pedepsirea sa pentru plîngerile multiple pe care le-a depus împotriva conducerii raionului.

46. Ingerința nu a fost una „necesară într-o societate democratică,” deoarece ea a constituit o modalitate de răzbunare din partea lui I.M., care anterior l-a acționat în judecată reclamantul, pentru critica adusă. Reclamantul a încercat să demonstreze că el nu insultase I.M., solicitînd audierea martorilor și examinarea înregistrării audio a ședinței, dar fără nici un succes. Unul din cei trei martori aduși de poliție, de fapt a negat că reclamantul l-ar fi insultat pe I.M. În plus, reclamantul a fost sancționat pentru că l-a numit pe I.M. „fascist” și pentru folosirea altor „cuvinte jignitoare”. În timpul ședinței judiciare, care a durat aproximativ cinci minute, nici una dintre cele două instanțe care au examinat cazul nu a încercat să verifice versiunea reclamantului privind evenimentele respective sau cel puțin să stabilească exact ce „alte cuvinte jignitoare” a utilizat acesta. În plus, nu era clar de ce cei trei martori au dat explicații scrise poliției referitor la incidentul din 10 și 22 decembrie 2004, odată ce I.M. nu a depus o plîngere la poliție decît la data de 28 decembrie 2004.

47. La ședința din 4 noiembrie 2004 a avut loc o confruntare aprinsă și reacția reclamantului a venit ca răspuns la cuvintele provocatoare ale lui I.M. Cu toate că timp de zece luni soția și fiul dînsului nu au primit ajutorul de care aveau nevoie, aceștia timpul ședinței repetat au fost acuzați de abuz. Așadar, chiar dacă reclamantul a exagerat, această reacție era firească în contextul în disputei sale. În cele din urmă, cele cinci zile de detenție

aplicate de instanță au constituit o sancțiune evident disproporționată, dat fiind faptul că legea stipula și amenda ca o pedeapsă alternativă. Instanțele naționale nu au încercat niciodată să aplice principiile Articolului 10 și nu au fost preocupate de chestiuni precum cea a proporționalității.

2. Guvernul

48. Guvernul a afirmat că reclamantul și-a utilizat libertatea de expresie în mod „iresponsabil” prin insultarea lui I.M. Într-o societate democratică este inadmisibilă numirea cuiva „fascist” și atacarea onoarei sau reputației unei persoane prin insulte nefondate.

49. În plus, sancțiunea aplicată reclamantului nu a fost cea mai severă măsură, deoarece legea permitea aplicarea pînă la cincisprezece zile de arest administrativ. Arestul însuși nu era incompatibil cu respectarea Articolului 10 și exprimările reclamantului au fost cu siguranță suficient de grave pentru a justifica o reacție serioasă.

B. Aprecierea Curții

50. Este acceptabil pentru ambele părți și Curtea cade de acord că deciziile instanțelor naționale precum și sancțiunea aplicată reclamantului au constituit o „ingerință a [unei] autorități publice” în dreptul reclamantului la libera exprimare în temeiul paragrafului întâi din Articolul 10. Asemenea ingerință va atrage încălcarea Articolului 10, cu excepția cazului în care aceasta este „prevăzută de lege”, are un scop, sau scopuri care sunt legitime conform paragrafului 2 al articolului și este „necesară într-o societate democratică” pentru realizarea unui astfel de scop, sau scopuri.

1. „Prevăzut de lege”

51. Curtea notează că ingerința reclamată a fost întemeiată juridic în articolul 47 din Codul cu privire la contravențiile administrative (a se vedea paragraful 28 supra). Curtea consideră că această prevedere legală este accesibilă și previzibilă în aplicare. Respectiv, Curtea concluzionează că în acest caz ingerința a fost „prevăzută de lege” în sensul articolului 10 § 2.

2. „Scop legitim”

52. Curtea notează că reclamantul contestă că ingerința a urmărit scopul legitim de protecție a reputației lui I.M. Totuși, Curtea nu vede nici un motiv pentru a pune la îndoială faptul că ingerința servea scopului legitim de apărare a reputației lui I.M. Prin urmare este necesar de a examina dacă ingerința a fost „necesară într-o societate democratică”.

3. “Necesară într-o societate democratică”

53. Principiile generale relevante au fost rezumate în spețele *Busuioc c. Moldovei* (nr. 61513/00, §§ 56-62, 21 decembrie 2004), *Timpul Info-Magazin și Anghel c. Moldovei*, nr. 42864/05, §§ 29-30, 27 noiembrie 2007 și *Flux c. Moldovei* (nr. 6), nr. 22824/04, § 24-26, 29 iulie 2008).

54. Curtea notează că în prezenta cauză reclamantul a fost sancționat pentru numirea lui I.M. „fascist” și pentru folosirea „altor cuvinte jignitoare”, care niciodată nu au fost specificate de instanțe. Curtea consideră că sancționarea unei persoane pe baza unor fapte atât de neclare și neverificate precum „alte cuvinte jignitoare”, cel puțin fără a concretiza care anume cuvinte, constituie prin sine o încălcare a Articolului 10 din Convenție.

55. Referitor la numirea lui I.M. drept „fascist”, reclamantul pretinde că nu a utilizat niciodată acest cuvânt. Dînsul a cerut audierea martorilor și examinarea înregistrării audio, precum și a procesului-verbal al ședinței, pentru a fi verificate cele invocate. Totuși, instanțele au refuzat solicitările fără a expune motivele pentru care au considerat veridică versiunea lui I.M. și fără audierea vreunui martor. Curtea consideră că, prin ignorarea probelor aduse în sprijinul afirmațiilor reclamantului, astfel în scopul demonstrării că dînsul nu l-a insultat pe I.M., constatarea instanțelor naționale că el ar fi rostit astfel de insulte nu poate fi justificată ca fiind necesară într-o societate democratică (a se vedea *mutatis mutandis*, *Jerusalem c. Austriei*, nr. 26958/95, § 45-46, ECHR 2001-II; *Savitchi c. Moldovei*, nr. 11039/02, § 59, 11 octombrie 2005, și *Busuioc*, pre-citat, § 88).

56. De asemenea, Curtea consideră, chiar dacă s-ar presupune că reclamantul l-a numit pe I.M. „fascist”, instanțele naționale au omis să examineze problema decisivă referitoare la faptul dacă cuvintele atribuite lui puteau reprezenta o judecată de valoare, a cărei veridicitate, spre deosebire de o expunere de fapte, nu este susceptibilă probării. Curtea reamintește că a statuat anterior că termeni precum „neo-fascist” și „nazist” nu justifică din oficiu sancționarea pentru defăimare, bazîndu-se doar pe sensul stigmatizant al acestora (a se vedea *Scharsach și News Verlagsgesellschaft c. Austriei*, nr. 39394/98, § 43, ECHR 2003-XI). În *Bodrožić c. Serbiei* (nr. 32550/05, § 51, 23 iunie 2007), Curtea și-a reiterat viziunea conform căreia, expresiile general ofensatoare „idiot” și „fascist” pot fi considerate drept o critică tolerabilă în anumite circumstanțe (a se vedea *Bodrožić*, pre-citat; *Oberschlick c. Austriei* (nr. 2), hotărîre din 1 iulie 1997, *Reports of Judgments and Decisions* 1997-IV; *Feldek c. Slovaciei*, nr. 29032/95, ECHR 2001-VIII). Suplimentar, Curtea a observat în cauza *Bodrožić* că numirea unei persoane fascist, nazist sau comunist nu poate fi considerată o afirmație faptică asupra afilierii politice a persoanei respective (a se vedea *mutatis mutandis*, *Feldek c. Slovaciei*, pre-citat, § 86).

57. Curtea urmează să examineze circumstanțele specifice ale unei cauze în ansamblu, pentru a stabili dacă sancționarea de natură represivă a unui

reclamant pe motivul utilizării unor asemenea expresii poate fi considerată proporțională scopului legal urmărit (a se vedea, de exemplu, *Bodrožić*, precitat, § 51).

58. Revenind la prezenta cauză, chiar dacă s-ar presupune că reclamantul a utilizat cuvintele contestate, acestea trebuie considerate o evidentă reacție la declarațiile proprii ale lui I.M., făcute în contextul animozității îndelungate dintre ei (a se vedea mai sus paragrafele 11 și 15). Deoarece reclamantul a participat la ședință și a văzut că familiei sale urma să-i fie refuzată din nou asistența financiară extrem de necesară, în pofida faptului că a prezentat toate documentele care confirmau dreptul lor de a o primi, reclamantul trebuia să fi fost într-o stare de disperare și mînie. Intervenția sa la scurt timp după cea a lui I.M. a fost asemănătoare uneia „făcute în timpul unui schimb de replici verbale, și nu a celei scrise după o analiză atentă” (a se vedea *Fuentes Bobo c. Spaniei*, nr. 39293/98, § 48, 29 februarie 2000 și *Raichinov c. Bulgariei*, nr. 47579/99, § 51, 20 aprilie 2006). Aceste considerațiuni nu au fost analizate de instanțele naționale.

59. În același timp, instanța națională nu a ținut cont de faptul că presupusele cuvinte utilizate de reclamant ar fi fost rostite împotriva unui funcționar public la o ședință a Consiliului raional, constituind judecăți de valoare în contextul politic care merită o protecție deosebită. Este notabil, de asemenea, că ședința Consiliului raional s-a desfășurat în auditoriu și incidentul nu a fost acoperit de mass-media. Curtea reiterează că limitele criticii tolerabile sunt mai extinse privindu-l un politician, decît vizavi de o persoană privată. În orice caz, efectul discursului său în circumstanțele respective urma să fie unul minim, în special luînd în considerație faptul că toți cei prezenți erau conștienți de tensiunile dintre reclamant și I.M. și au auzit afirmațiile care au provocat reacția reclamantului (a se vedea *mutatis mutandis*, *Nikula c. Finlanda*, nr. 31611/96, § 52 în limine, ECHR 2002-II).

60. În sfîrșit, Curtea reiterează că aplicarea sancțiunilor penale asupra unei persoane care își exercită dreptul la libera exprimare poate fi considerată compatibilă cu Articolul 10 „...doar în circumstanțe excepționale, în special cînd alte drepturi fundamentale au fost grav prejudiciate...” (a se vedea *mutatis mutandis*, *Cumpănă și Mazăre c. României* [GC], nr. 33348/96, § 115, ECHR 2004-XI). În prezenta cauză, instanțele nu s-au referit la asemenea circumstanțe și nu au stabilit dacă prejudiciul cauzat lui I.M. a atins gradul prejudiciabil, încît să conducă la necesitatea aplicării asupra reclamantului a unui arest pe un termen de cinci zile.

61. Curtea consideră că prin sancționarea sumară a reclamantului fără încercarea de a verifica circumstanțele cauzei și prin omiterea examinării contextului în care a fost făcută pretinsa afirmație a reclamantului, precum și fără o analiză a necesității sancționării reclamantului cu privațiune de libertate, instanțele naționale nu au constatat o „necesitate socială

imperioasă” pentru ingerința în dreptul acestuia la libera exprimare. În consecință, în prezenta cauză a fost încălcat Articolul 10 din Convenție.

IV. APLICAREA ARTICOLULUI 41 DIN CONVENȚIE

62. Articolul 41 din Convenție prevede:

“ Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a Convenției sau a Protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă.”

A. Prejudiciu

63. Reclamantul a pretins 9,000 euro (EUR) drept compensație pentru prejudiciul moral rezultat din condiții inumane de detenție, cauzat în urma unei sancționări total neîntemeiate, prin încălcarea Articolului 10 din Convenție. Reclamantul s-a referit la compensații similare acordate în alte cauze cu privire la Articolul 3 și Articolul 10.

64. Guvernul a susținut că suma pretinsă este excesivă în comparație cu alte cauze similare, considerînd de asemenea că în prezenta cauză nu au fost pusă în discuție libertatea presei și rolul fundamental acesteia în notificarea informației.

65. În contextul circumstanțelor prezentei cauze și judecînd pe principii echitabile, Curtea acordă reclamantului 6,000 euro (EUR).

B. Costuri și cheltuieli

66. Reclamantul de asemenea a pretins 2,826.5 euro (EUR) pentru compensarea costurilor și cheltuielilor. El a prezentat un contract și o listă detaliată a numărului de ore lucrate de avocat pentru pregătirea cauzei, conform căreia acesta a lucrat 33.25 ore pentru un onorariu de 85 euro pe oră. Plata percepută a fost oricum în jumătate din maximul recomandat de Baroul Avocaților din Moldova pentru reprezentarea în fața instanțelor internaționale, iar reputația avocatului, ca fiind o persoană care ar fi reprezentat cu succes reclamanți în fața Curții în numeroase cauze importante, i-a permis acestuia să solicite asemenea onorarii. În plus, cauza cu certitudine a fost complexă.

67. Guvernul nu a fost de acord cu suma pretinsă și a susținut că prezenta cauză nu a fost una foarte complicată în comparație cu alte cauze similare, în care Curtea a acordat compensații mai mici pentru cheltuieli de judecată.

68. În prezenta cauză, ținînd cont de lista prezentată și de complexitatea cazului, Curtea acordă reclamantului 2,000 euro (EUR) cu titlu de costuri și cheltuieli.

C. Penalități

69. Curtea consideră oportun ca penalitatea de întârziere să fie bazată pe rata limită a dobânzii Băncii Centrale Europene, căreia urmează să i se adauge trei procente.

DIN ACESTE CONSIDERENTE, CURTEA ÎN UNANIMITATE

1. *Declară* plîngerea admisibilă;
2. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 3 din Convenție;
3. *Hotărăște* că a avut loc o încălcare a Articolului 10 din Convenție;
4. *Hotărăște*
 - (a) că Statul reclamat trebuie să achite reclamantului, în decurs de trei luni de la data la care hotărîrea va deveni definitivă în conformitate cu prevederile articolului 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care urmează a fi convertite în lei moldovenești la rata de schimb aplicabilă la data executării:
 - (i) 6,000 EUR (șase mii euro), plus orice taxă care ar putea fi percepută, cu titlu de prejudiciu moral;
 - (ii) 2,000 EUR (două mii euro), plus orice taxă care ar putea fi percepută, cu titlu de costuri și cheltuieli;
 - (b) că din momentul expirării termenului menționat de trei luni pînă la achitarea efectivă a sumei respective, statul reclamat va achita o dobîndă egală cu rata minimă a dobânzii de împrumut a Băncii Centrale Europene, plus trei procente;
5. *Respinge* restul pretențiilor reclamantului de satisfacție echitabilă.

Întocmită în limba engleză și notificată în scris la 15 decembrie 2009, potrivit Regulii 77 §§ 2 și 3 din Regulamentul Curții.

Lawrence Early
Grefier

Nicolas Bratza
Președinte